



Handreiking Bewustwording en passende ondersteuning
voor mensen met dementie

2

Belangrijke rollen voor de gemeente

5

Relevante vragen voor
adviesraden en gemeente

Waar gaat het over?

Op dit moment hebben 280.000 in Nederland mensen dementie. Naar verwachting zal dit aantal oplopen tot meer dan een half miljoen Nederlanders in 2025. Zo'n 70% van hen woont thuis. Volgens het CBS is dementie de snelst groeiende doodsoorzaak in ons land. De impact van dementie is groot. Mensen krijgen moeite met hun dagelijkse handelingen thuis en hun sociale omgeving. Naast de medische opgave, is het vooral een sociale opgave. Relaties en sociale contacten komen onder druk te staan, met mogelijk sociaal isolement tot gevolg. Dit heeft invloed op hoe we met elkaar samenleven in de wijk. Hoe kunnen mensen met dementie zo lang mogelijk meedoen en hun leven leiden zoals zij wensen?

Wat is dementie?

Dementie is een progressief ziektebeeld waarbij de geestelijke vermogens ernstig afnemen. Geheugenproblematiek is een bekend ziekteverschijnsel. Daarnaast kunnen nog vele andere kenmerken tot uiting komen, zoals: moeite krijgen met het begrijpen en verwerken van (nieuwe) informatie, moeite krijgen met organiseren en doelgerichte handelingen uitvoeren, slaapproblemen en stemmings- en gedragsveranderingen. Dementie komt vooral voor bij ouderen, maar dementie op relatief jonge leeftijd (vanaf 50 jaar) komt ook steeds vaker voor. Voor iemand met dementie en zijn familieleden is het belangrijk om goede informatie, praktische begeleiding en hulp bij dementie te krijgen. In veel gemeenten is er een casemanager of een andere spilfunctie beschikbaar die de ondersteuning coördineert. Vooral voor mantelzorgers is het vaak een belangrijke steun en de reden dat ze de zorg langer volhouden. Daarnaast blijft de huisarts een belangrijk aanspreekpunt in de zorg.

Wat zijn de ontwikkelingen?

Mantelzorgondersteuning thuis bij dementie

Kwetsbare ouderen blijven steeds langer thuis wonen. Ook mensen met dementie blijven steeds langer thuis in hun vertrouwde omgeving. Slecht een klein deel van hen verhuist uiteindelijk naar een verpleeghuis. Echter vraagt dit veel van naasten en mantelzorgers. Gemeenten organiseren via de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) verschillende vormen van ondersteuning zoals: dagbesteding, logeerszorg (als de mantelzorger even tijd voor zichzelf nodig heeft) of huishoudelijke hulp.

Een uitdaging hierbij is dat iemand met dementie op de langere termijn vaak meer intensieve zorg nodig heeft, waardoor mensen ook te maken krijgen met de Wet Langdurige Zorg (Wlz) (intensieve 24-uurs zorg). Die overgang loopt

niet altijd soepel doordat gemeenten bijvoorbeeld andere zorgaanbieders gecontracteerd heeft dan de zorgverzekeraar. Daarnaast kan de overgang van Wmo naar de Wlz invloed hebben op de hoogte van de eigen bijdrage. De casemanager dementie kan helpen om mensen met dementie en naasten hierbij de weg te wijzen om de meest passende ondersteuning te organiseren. Dit is in veel gevallen een casemanager dementie vanuit een zorgorganisatie, maar kan ook een wijkverpleegkundige of bijvoorbeeld praktijkondersteuner ouderen van de huisarts zijn of een ouderenadviseur wmo van de gemeente. U vindt in **dit document** meer informatie en het stappenplan 'aanvraag Wlz-indicatie vanuit de Wmo/Zvw'.

Dementievriendelijke gemeente

Om mensen met dementie zo lang mogelijk mee te laten doen in de samenleving zijn begrip en hulp van belang. Op samendementievriendelijk.nl vindt u een **stappenplan** hoe dementievriendelijk te worden als gemeente. Er zijn daarbij in elk geval twee belangrijke rollen voor de gemeente weggelegd:

- Het vergroten van bewustwording en voorlichting geven over dementie. Gemeenten kunnen (gratis) trainingen organiseren voor inwoners en professionals in het herkennen van signalen van dementie en het geven van tips over de wijze waarop zij kunnen helpen. Daarmee wordt dementie bespreekbaar. Sommige gemeenten doen bijvoorbeeld mee aan de Wereld Alzheimerdag. Gemeenten kunnen ook veel hebben aan de Regionale afdelingen van Alzheimer Nederland. Zij kennen de situatie van mensen met dementie en hun mantelzorgers in uw gemeente.
- Het organiseren van passende persoonlijke ondersteuning voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Gemeenten hebben de taak om passende zorg en ondersteuning te organiseren voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Denk aan ontmoetingslocaties in de wijk, maar bijvoorbeeld ook mantelzorgondersteuning (waaronder respijtzorg) en dagbesteding.

Relevante vragen voor Adviesraden en gemeenten

- Is er specifiek beleid voor mensen met dementie in de gemeente? Op welke manier is dat georganiseerd? Gemeenten zijn niet verplicht beleid speciaal voor mensen met dementie te hebben, maar is vanuit de Wmo wel verplicht om mensen die thuis wonen in hun gemeente te ondersteunen die niet alles zelf kunnen.
- Is er aandacht voor een dementievriendelijke aanpak in uw gemeente? Denk aan bewustwording bij bewoners en ondernemers van bijvoorbeeld winkels en supermarkten, wijkagenten, etc. In de focusbrief 2020 van **Alzheimer Nederland** staan 5 speerpunten voor gemeenten om dementiezorg te verbeteren. Denk bijvoorbeeld aan mantelzorgondersteuning en leefstijlverbetering via voorlichting. Deze kan inspiratie vormen om de gemeente te motiveren deze onderdelen lokaal aan te pakken. Daarnaast heeft Alzheimer Nederland de mogelijkheid om via de **regionale afdeling een dementiescan voor gemeenten** uit te voeren. In deze scan wordt getoetst hoe dementievriendelijk uw gemeente is op basis van de speerpunten uit de focusbrief.
- Is er jaarlijks zicht op de problematiek en behoeften van mensen met dementie en hun mantelzorgers? Wordt dit vanuit de gemeente gemonitord? Zie ook de **dementiemonitor mantelzorg** die Alzheimer Nederland elke 2 jaar de uitvoert. Resultaten vestigen aandacht op de problematiek en behoeften van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Ook helpen de resultaten om advies te geven over de verbetering van regionale dementiezorg. Rapportages zijn opvraagbaar per regio.
- Probeer een beeld te krijgen van het ondersteuningsaanbod voor mensen met dementie in uw ge-

meente en hun mantelzorgers. Op [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) kunt u cijfers vinden van het zorggebruik in uw gemeente, maar ook bijvoorbeeld over mantelzorg, eenzaamheid en preventie.

- Voer met uw gemeente, vanuit het perspectief van de inwoner, de dialoog over het vormgeven van passende ondersteuning en voorzieningen in uw gemeente. Heeft uw gemeente een regionaal convenant afgesloten waarin gezamenlijke afspraken over doelen, budget en middelen voor een samenhangend dementiebeleid zijn vastgelegd? Via het **regionale netwerk dementie** is er vaak een meerjarenplan beschikbaar waarin een regionale visie is vastgelegd waar uw gemeente achterstaat. Dit kan gebruikt worden als input om het gesprek aan te gaan met de gemeente.



Meer informatie?

- Voor meer tips en tools voor gemeenten om dementievriendelijke te worden kijk hier: <https://www.dementiezorgvoorelkaar.nl/gemeenten/>
- Een aantal goede voorbeelden van andere gemeenten:
 - Smallerland (<https://www.dementiezorgvoorelkaar.nl/actueel/nieuws/dementiezorg-gemeente-smallerland/>)
 - Tilburg (<https://www.dementiezorgvoorelkaar.nl/actueel/nieuws/dementievriendelijk-brabant/>)
 - Amsterdam (<https://www.dementiezorgvoorelkaar.nl/actueel/nieuws/sociale-benadering-dementie-amsterdam/>)
- Een e-learning over onbegrepen gedrag: <https://www.dementiezorgvoorelkaar.nl/actueel/nieuws/e-learning-mantelzorger-dementie/>
- De infographic 'Wie is wie bij dementie' brengt het landschap van zorg- en welzijnsprofessionals rond een cliënt met dementie in beeld. Zo ziet u in één oogopslag wie er betrokken zijn in uw gemeente: de casemanager, psycholoog, huisarts, het wijkteam,

de dagbesteding: <https://www.dementiezorgvoorelkaar.nl/actueel/nieuws/wie-is-wie-bij-dementie/>



Deze handreiking is opgesteld door Vilans (Marloes Berkelaar, Inge Redeker en Marjolein de Meijer) in samenwerking met Movisie (Karin Sok en Shahrzad Nourozi). Eindredactie: Koepel Adviesraden Sociaal Domein